

Vrijdagochtend 22 januari 2016: de SER en de Raad voor Cultuur hebben de *Verkenning Arbeidsmarkt Cultuursector* gepubliceerd. De bevindingen zijn niet mis: op de cultuursector is onevenredig veel bezuinigd, er zijn zeer veel banen verdwenen en grote hoeveelheden ZZP'ers bijgekomen. Lonen en vergoedingen zijn zeer laag en in sommige sectoren zoals musea en podia zijn meer vrijwilligers dan betaalde mensen actief. De onderhandelingspositie van kunstenaars en andere ZZP'ers is zwak, zeer zwak.

In de ochtenduren zie ik deze bevindingen talloze keren voorbij komen op Facebook, Twitter en LinkedIn. Zie je wel, het is echt zo erg als we al jaren beweren. Er is sprake van een enorme verschraling, onze positie is in gevaar. Dit moet gerepareerd worden. Hoe? Minister Bussemaker heeft welgeteld nog eens 2 miljoen beschikbaar, na een bezuiniging van in totaal 500 miljoen (landelijk, provincie, gemeente)? Tja...

Calimero

Het lijkt allemaal wel erg op Calimerogedrag, je weet wel, dat kuikentje dat altijd riep: zij zijn groot en ik is klein, het is niet eerlijk.

Niet voor niets is de onderhandelingspositie van werkers in de cultuur zo zwak. Iedereen wil zo graag in de sector blijven werken dat ze dat ook voor weinig of zelfs helemaal geen geld blijven doen. Die onderhandelingspositie kan je zo wel op je buik schrijven, dat wordt nooit wat. Iedereen weet dat er alleen te onderhandelen valt als je iets unieks te bieden hebt, als je niet uitwisselbaar bent met anderen. Blijkbaar zijn er én te weinig mensen in de sector met genoeg unieke eigenschappen én te veel die alles wel willen aanpakken als ze maar bezig kunnen blijven. Dat gaat dus niet veranderen, met welke richtlijnen voor honoraria dan ook.

Kunst is het meest noodzakelijke niet-noodzakelijke. Als samenleving kunnen we niet zonder kunst, maar dat wil niet zeggen dat het noodzakelijk hoog op de prioriteitenlijst bij begrotingen staat.

Zo'n Italiaanse minister die roept dat er heel veel geld naar kunst moet als antwoord op het terrorisme, dat klinkt prachtig. Hij wordt dus vaak geciteerd. Rutte zal je het inderdaad nooit horen zeggen, maar in Italië is het vooral achterstallig onderhoud inhalen, meer niet. Retorisch misbruik dus. Daar moet je het als kunstsector echt niet

van hebben.

Kunst en ...

Er is veel discussie over de maatschappelijke waarde van kunst. Aan de ene kant kunst als amusement en netwerkgelegenheid voor de betere kringen en helemaal aan de andere kant kunstenaars die proberen mensen aan de onderkant samen te krijgen en hun behoeften te laten formuleren, zonder een van tevoren vastgestelde kunst-eindproduct. En daartussen zitten nog heel veel mogelijkheden om maatschappelijke waarden van kunst uit te proberen en te realiseren. Onze samenleving van nu kent genoeg vraagstukken die vragen om creatieve oplossingen en steeds meer kunstenaars springen daar op in.

Toch lijkt dit nog steeds heel weinig effect te hebben op het beeld wat mensen hebben van kunst. Voor heel veel mensen blijft kunst een ver-van-hun-bed show die niets te maken heeft met hun dagelijks leven, hun sores, hun hoop op een beter leven. Zij zien zich niet vertegenwoordigd in de kunst die nog steeds bijzonder weinig diversiteit kent en in instellingen met veel toetredingsdrempels.

Lastig is ook dat de kunstenaars die aan de onderkant van de samenleving werken, zichzelf vaak geen kunstenaar meer noemen. Dat vinden ze een te beperkend begrip voor wat ze doen. Hoewel ze wel kunstenaarskwaliteiten inzetten als regisseren, loslaten, verbinden, situaties opnieuw definiëren, enz. Dat helpt dus ook niet in de beeldvorming over kunst.

De laatste jaren verschijnen steeds meer onderzoeken naar de economische waarde van kunst: omvang beroepsbevolking, omzet, toegevoegde waarde, enz. Zeer nuttig en noodzakelijk. Ze maken in ieder geval de onderbouwing mogelijk voor het op de begroting zetten van kunst. Maar over elke economische sector verschijnen zulke onderzoeken, dat maakt ook niet het verschil.

Er uit stappen

Toch heeft de kunstsector geen andere mogelijkheid dan uit dat Calimero-gedrag te stappen. Duidelijk uit te dragen wat het wel bijdraagt aan de samenleving. En vooral die ver-van-het-bed show verlaten, uit de tempels komen en zich op straat laten zien

en de mensen daar ont-moeten. Elke dag. De samenleving repareren, dat helpt. En dat trots kunst blijven noemen.